

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและ เวียดนามในช่วงสหัสวรรษใหม่: มุมมอง ของเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ

Relations between Thailand and Vietnam in the New Millennium Period: Perspective of International Political Economy

---

จิรายุทธ์ สีม่วง*

บทคัดย่อ

ภายหลังการสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่ 2 ความสัมพันธ์ของไทยและเวียดนามนั้นเป็นไปอย่างไม่ราบรื่นนัก เนื่องจากบรรยากาศของโลกอยู่ในภาวะของสงครามเย็น ซึ่งทั้งไทยและเวียดนามต่างมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่มีความแตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตาม ไทยและเวียดนามก็ได้สถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ.1975 แต่เมื่อถึงปี 1978 ปัญหาการแทรกแซงการเมืองภายในของกัมพูชาของเวียดนามทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศที่เพิ่งเริ่มสถาปนาความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการย่ำแย่ลง และส่งผลให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศถูกตัดขาดไปชั่วคราว ก่อนจะฟื้นความสัมพันธ์ขึ้นอีกครั้งในช่วงปี 1985 ภายหลังการถอนทหารออกจากประเทศกัมพูชาของเวียดนามและการสิ้นสุดของสงครามเย็นในปี 1991 ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศมีความพัฒนาขึ้นตามลำดับ เมื่อถึงภายหลังศตวรรษที่ 20 ความสัมพันธ์

---

* จิรายุทธ์ สีม่วง นักศึกษาปริญญาโท สาขา Master of International Studies (International Relations), Faculty of International Studies, Vietnam National University Hanoi-University of Social Sciences and Humanities.

ของทั้งสองประเทศเป็นไปด้วยดี มีพัฒนาการขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งทางด้านการทูต เศรษฐกิจ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านสังคม ซึ่งทิศทางของการพัฒนาความสัมพันธ์ในเชิงสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและเวียดนาม, สหสัมพันธ์ใหม่, เศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ

Abstract

Nevertheless, the Thailand – Vietnam relations had been formally established in 1975 after passing the great irregular political phenomenon, The Second World War and The Cold War caused by the 2 contradictory political ideologies. A few years later, in 1978, this newborn relation had been interrupted because of the political invasion of Vietnam in Cambodia. But fortunately, this suspension period had not taken too long and the relations had been gradually improved since Vietnam decided to withdraw their forces from Cambodia in 1985 and the Cold War was end up in 1991. In the 20th century, The relations of these both countries have obviously and constructively covered in multi such as diplomacy, economy and especially social relations.

Keywords : Relations, Between Thailand And Vietnam, The New Millennium Period, International Political Economy

บทนำ

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง บริบทโลกในยุคสงครามเย็น และบรรยากาศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่รุกรุ่นไปด้วยอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนามเป็นไปอย่างไม่สู้ดีนัก อย่างไรก็ตามทั้งสองประเทศได้มีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต ในวันที่ 6 สิงหาคม ค.ศ.1975 ภายหลังจากการสิ้นสุดลงของสงครามสงครามเวียดนาม แต่ถึงแม้ในระยะแรกจะมีการสถาปนาความสัมพันธ์กันอย่างเป็นทางการได้สำเร็จ

แต่ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศก็เป็นไปอย่างไม่ราบรื่นนัก เนื่องจากบรรยากาศความแตกต่างกันทางอุดมการณ์ของทั้งสองประเทศ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในของไทย ความสัมพันธ์จึงเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง เมื่อเวียดนามส่งทหารเข้าไปในประเทศกัมพูชาทำให้ไทยต้องใช้นโยบายทางการทูตและกลไกระหว่างประเทศต่าง ๆ ในการกดดันเพื่อให้เวียดนามถอนทหารออกจากกัมพูชา ปัญหาความตึงเครียดนี้ส่งผลต่อโดยตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและเวียดนาม ทำให้ความสัมพันธ์ระว่างกันเกิดการหยุดชะงัก ช่วงเวลาปี ค.ศ.1985 ภายหลังจากเวียดนามถอนทหารออกจากกัมพูชา ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศจึงมีแนวโน้มการพัฒนาไปในแง่ที่ดีขึ้น ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนามกลับมามีขึ้นมากในระหว่างปี ค.ศ.1992 มีการแก้ไขปัญหาที่ค้างค้ำงรวมถึงการลงนามความร่วมมือต่าง ๆ นำมาสู่การสนับสนุนให้เวียดนามเข้ามาเป็นสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ของประเทศไทยค.ศ. 1995 ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศก็เริ่มมีความร่วมมือทางด้านต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นด้านความสัมพันธ์ทางการทูตและความมั่นคง เศรษฐกิจและสังคมต่าง ๆ ปัญหาต่าง ๆ ได้รับการปรับปรุงซึ่งสิ่งที่น่าสนใจ คือ ภายหลังจากปี ค.ศ.2000 ท่ามกลางบริบทโลกและบริบทในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เปลี่ยนไป ความสัมพันธ์ของไทยและเวียดนามจะมีลักษณะและทิศทางไปในทางใด

จากที่กล่าวมาข้างต้นความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศมีพัฒนาการหลายขั้นตอน และหลายระดับ จากระดับที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกันไปสู่ยุคสมัยที่ตัดขาดความร่วมมือไป จนถึงการที่สองประเทศพยายามแก้ไขปัญหาค้างคาและสร้างความสัมพันธ์อันดี ภายหลังจากการเข้าเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่งบทความนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ

1. อธิบายพัฒนาการความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนาม ก่อนปี ค.ศ. 2000 และภายหลังจากปี ค.ศ. 2000 ว่าทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์ไปในลักษณะรวมถึงมีทิศทางอย่างไร

2. เปรียบเทียบความแตกต่างลักษณะและทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศว่าทั้งสองช่วงเวลามีความแตกต่าง เหมือนกันหรือไม่อย่างไร

ภูมิหลังเศรษฐกิจการเมืองของความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนามก่อน ศตวรรษที่ 20

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนามภายใต้บริบทของสงครามเย็นและการแทรกแซงกัมพูชาของเวียดนาม

เมื่อฝ่ายคอมมิวนิสต์เวียดนามทำการต่อสู้เพื่อเอกราชจากฝรั่งเศส คนไทยจำนวนมากให้การสนับสนุนเวียดนาม เนื่องจากชาวไทยส่วนหนึ่งไม่เห็นด้วยกับการที่จักรวรรดินิยมฝรั่งเศสเข้านโยบายเรือปืนกับราชสำนักไทย และการตัดเอาดินแดนส่วนหนึ่งผนวกเป็นอาณานิคมอินโดจีนของฝรั่งเศสในกรณี ร.ศ.112 ความสนใจอีกส่วนมาจากความต้องการที่จะเห็นเวียดนามเป็นเอกราช ซึ่งโฮจิมินเคยเข้ามาใช้พื้นที่บริเวณจังหวัดอุดรธานี จังหวัดสกลนคร และจังหวัดนครพนม ในการเคลื่อนไหวในช่วง ค.ศ.1920 จนถึงสิ้นสงครามโลกในปี ค.ศ.1945

ภายหลังการสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่ 2 โลกถูกแบ่งออกเป็น 2 ค่ายอุดมการณ์ทางการเมือง ได้แก่ค่ายเสรีประชาธิปไตยซึ่งมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ และค่ายคอมมิวนิสต์ที่มีสหภาพโซเวียตเป็นผู้นำ ความแตกต่างของทั้งสองค่ายในระบบการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ทำให้เกิดความขัดแย้ง และยิ่งเมื่อสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตต่างแข่งขันกันขยายอำนาจและอิทธิพลด้วยวิธีการต่าง ๆ สภาวะความขัดแย้งทางการเมืองที่ เรียกว่า สงครามเย็น จึงถือกำเนิดขึ้น

สงครามเย็นเกิดขึ้นในทวีปยุโรป ก่อนจะขยายขอบเขตไปทั่วโลก ในปี ค.ศ.1945 สงครามเวียดนาม เกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หรือ สงครามอินโดจีนครั้งที่ 2) สงครามนี้เป็นสงครามตัวแทนระหว่างฝ่ายเสรีประชาธิปไตยและฝ่ายคอมมิวนิสต์ รัฐบาลทหารของไทยได้มีนโยบายสนับสนุนฝ่ายเสรีประชาธิปไตย ซึ่งสหรัฐอเมริกาให้การสนับสนุนเวียดนามใต้ในสงครามเวียดนาม กล่าวได้ว่า ตั้งแต่เกิดสงครามเวียดนามไทยและเวียดนามใต้เป็นปฏิปักษ์ต่อกันอย่างชัดเจน ส่งผลโดยตรงต่อความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ ในช่วงสงครามเวียดนาม ปี ค.ศ.1962-1975 ระหว่างเวียดนามเหนือกับเวียดนามใต้ ฝ่ายไทยได้ให้การช่วยเหลือแก่ฝ่ายเวียดนามใต้กับสหรัฐอเมริกา ส่งกำลังทหารไปช่วยรบในเวียดนามใต้ รวมทั้งการอนุญาตให้สหรัฐอเมริกาใช้

สนามบินหลายแห่งรวมทั้งอยู่ตะเภา เป็นฐานทัพสำหรับเครื่องบิน B-52 ซึ่งสาเหตุที่ทำให้รัฐบาลไทยในยุคนั้นสามารถดำเนินนโยบายดังกล่าวได้ อันเนื่องมาจาก

ประการแรก การที่ประชาชนในประเทศไทยส่วนใหญ่กลัวภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์

ประการที่สอง การที่ประเทศไทยในขณะนั้นมีการปกครองแบบเผด็จการทหาร ผู้นำของประเทศได้นำไทยไปผูกกับสหรัฐอเมริกา โดยผ่านการทำข้อตกลงลับหลายฉบับ

ประการที่สาม รัฐบาลไทยได้รับการช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาในรูปแบบของเศรษฐกิจ การทหาร ฯลฯ

ประการที่สี่ การที่สหรัฐอเมริกาเคยช่วยให้หลุดพ้นจากการถูกฝ่ายสัมพันธมิตรยึดภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

ผลของสงครามจบลงที่การพ่ายแพ้ของฝ่ายอเมริกา ภายหลังการชนะสงครามของคอมมิวนิสต์เวียดนามเหนือ ในปี ค.ศ.1975 กระแสคอมมิวนิสต์ภายในประเทศไทยก็ยังคงมีความเฟื่องฟู นโยบายของเวียดนามในสมัยนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่า สังคมนิยมและทุนนิยมจะขัดแย้งกันอย่างรุนแรงมากยิ่งขึ้น และฝ่ายสังคมนิยมกำลังได้เปรียบจากการชนะสงครามจากฝ่ายมหาอำนาจอย่างฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกา ดังนั้น เมื่อฝ่ายรัฐบาลสังคมนิยมเวียดนามส่งคณะทูตมาเจรจาจึงมีความต้องการจากฝ่ายไทย ดังนี้

1. ประณามไทยในการให้การช่วยเหลือสหรัฐอเมริกาในสงครามเวียดนาม
2. เรียกร้องให้ไทยส่งยุทโธปกรณ์และเครื่องบินของสหรัฐอเมริกาที่ทหารเวียดนามได้ใช้เพื่อหลบหนีเข้ามายังประเทศไทยคืนให้แก่เวียดนามเหนือ
3. เรียกร้องค่าปฏิกรรมสงคราม โดยไม่ระบุจำนวน และ
4. กล่าวโทษต่อทางการไทยที่ปฏิบัติต่อชาวเวียดนามอพยพในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างไม่เป็นธรรม

ซึ่งจากข้อเรียกร้องดังกล่าวทำให้การเจรจาของทั้งสองประเทศไม่เป็นผล อันเนื่องมาจากทั้งสองฝ่ายมีจุดยืนที่ที่แตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตาม ไทยและเวียดนามก็สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตในปี ค.ศ.1976

ภายหลังจากการที่ทั้งสองประเทศมีการสถาปนาความสัมพันธ์ ก็มีความพยายามที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ มีการเยี่ยมชมเยือนกันของผู้นำทั้งสองประเทศ ดังเช่นในปี ค.ศ.1978 ได้มีการเยือนอย่างเป็นทางการของ นาย เหงียน ชูย ตริญ (Nguyen Duy Trinh) รัฐมนตรีระหว่างประเทศของเวียดนาม ในการเยือนครั้งนั้นทั้งสองประเทศได้มีการประกาศความต้องการในการพัฒนาความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศบนพื้นฐานของคำประกาศ วันที่ 6 สิงหาคม ค.ศ.1976 โดยทั้งสองประเทศได้มีการเจรจากันเพื่อจัดตั้งสถานทูตและแลกเปลี่ยนทูตระหว่างกัน นอกจากนี้ ทั้งสองฝ่ายยังมีการลงนามบันทึกความเข้าใจต่าง ๆ ตามมา (เขียนธีระวิทย์, 2542, หน้า 275-277) ซึ่งเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ความต้องการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนาม ได้แก่

ประการที่หนึ่ง การตอบสนองของรัฐบาลเวียดนามต่อความเป็นมิตรประเทศของรัฐบาลไทย ในขณะนั้นรัฐบาลไทยพยายามดำเนินนโยบายการต่างประเทศอย่างเป็นอิสระ และรัฐบาลเวียดนามก็แสดงท่าทีพอใจต่อรัฐบาลไทยในการที่สหรัฐอเมริกาถอนฐานทัพออกจากดินแดนไทย ซึ่งทางฝ่ายเวียดนามถือว่าเป็นภัยคุกคามความมั่นคง

ประการที่สอง ความจำเป็นในการแสวงหาความชอบธรรมของรัฐบาลสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามจากประเทศในภูมิภาคและประชาคมโลก นอกจากนี้ เวียดนามยังต้องการแสวงหาความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจจากต่างประเทศ ไม่ใช่เฉพาะแต่ประเทศในประชาคมสังคมนิยมเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปี ค.ศ.1976 และ ค.ศ.1977 เป็นช่วงที่เวียดนามดำเนินนโยบายทางการทูต เพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางการทูตเชิงรุกจากประเทศต่าง ๆ ในประชาคมโลก เพื่อถ่วงดุลกับอิทธิพลและภัยคุกคามจากจีน

แต่ต่อมาในช่วงปี ค.ศ.1979-1985 ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนามได้รับผลกระทบจากปัญหาการที่เวียดนามเข้าแทรกแซงกิจการภายในประเทศกัมพูชา ส่งผลให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศที่เริ่มจะดีขึ้น กลับทวีความ

ตั้งเครือข่ายการแทรกแซงครั้งนั้นเวียดนามเรียกว่า “การปลดปล่อยกัมพูชาจากระบบพอลปต” ซึ่งการแทรกแซงส่งผลให้ทหารเวียดนามในกัมพูชาเข้ามาตั้งฐานที่มั่นประชิดชายแดนไทย-กัมพูชา ฝ่ายรัฐบาลไทยมองว่าเป็นภัยคุกคามทางความมั่นคง กอปรกับก็มีความเกรงกลัวต่อการขยายอิทธิพลของเวียดนามในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้ประเทศไทยใช้กลไกต่าง ๆ เพื่อกดดันเวียดนามให้ถอนกำลังออกจากประเทศกัมพูชา ส่งผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนามที่เพิ่งเริ่มจะสถาปนาเป็นอันต้องหยุดชะงักลงไป ไม่เพียงแต่ความสัมพันธ์ด้านการการเมืองเท่านั้น ความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของทั้งสองประเทศก็ได้หยุดชะงักไปด้วย

เมื่อถูกกดดันโดยประเทศภูมิภาคเดียวกัน ทำให้เวียดนามตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ (COMECOM) มีสหภาพโซเวียตเป็นผู้นำกลุ่ม ซึ่งสหภาพโซเวียตให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ รวมถึงการส่งรถถังและอาวุธให้แก่เวียดนาม (พิชญ์ ประทุมทอง, 2545, หน้า 25-27) ผลลัพธ์ก็คือ ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศยิ่งทวีความตึงเครียดและแย่งไปอีก

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนามในช่วงภายหลังการถอนทหารออกจากประเทศกัมพูชาและการสิ้นสุดของสงครามเย็น

ภายหลังปัญหา กัมพูชา ได้รับการแก้ไขตามข้อตกลงปารีส (23 ตุลาคม ค.ศ. 1991) และการที่ประเทศมหาอำนาจร่วมมือกันให้สหประชาชาติเข้าไปแก้ไข ปัญหาในช่วงปี ค.ศ. 1989-1991 โดยเฉพาะปี ค.ศ. 1991 เกิดการสิ้นสุดของสงครามเย็นและลัทธิคอมมิวนิสต์ล่มสลาย บริบทโลกได้เกิดการเปลี่ยนผ่านซึ่งแตกต่างไปจากยุคสมัยสงครามเย็น การเปลี่ยนผ่านนี้ส่งผลต่อรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทยและเวียดนามเป็นอย่างมากอย่างมาก เนื่องจากทั้งสองประเทศปลอดจากการแทรกแซงภายนอก (เขียน วีระวิทย์, 2542, หน้า 278-279) เป็นผลให้ในปี ค.ศ. 1991-1995 ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศมีทิศทางการพัฒนาที่ดีมากขึ้น ปัญหาทั้งหลายได้รับการปรับปรุง และมีการเชื่อมกันระหว่างผู้บริหารระดับสูงของทั้งสองประเทศ ตลอดจนมีการลงนามข้อตกลงความร่วมมือต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น ความตกลงว่าด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการ

ว่าด้วยความร่วมมือเศรษฐกิจไทยเวียดนาม (Joint Commission: JC) ลงนามเมื่อ 18 กันยายน ค.ศ.1991, ความตกลงว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน ลงนามเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม ค.ศ.1991, MOU ว่าด้วยความร่วมมือเรื่องข้าวไทย-เวียดนาม ลงนามเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม ค.ศ.1992 ความตกลงว่าด้วยการยกเว้นการเก็บภาษีซ้อน ลงนามเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม ค.ศ.1992 นอกจากนี้ ยังมีความร่วมมือด้านอื่น ๆ เช่น การให้เงินกู้ยืมของรัฐบาลไทยต่อเวียดนามจำนวน 150 ล้านดอลลาร์ ในเดือนธันวาคม ค.ศ.1992 รวมถึงความร่วมมือทางการท่องเที่ยวในเดือน มีนาคม ค.ศ.1994 ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างไทยกับเวียดนามในช่วงนี้มีความราบรื่น ทำให้ความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจระหว่างสองประเทศมีความราบรื่นเช่นเดียวกัน

การเปลี่ยนแปลงภายในของทั้งสองประเทศก็ปรากฏผลดีต่อความสัมพันธ์ระหว่างเช่นกัน ดังเช่นการประกาศนโยบาย “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” ของนายกรัฐมนตรีนพพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ประกอบกับทางฝ่ายเวียดนามได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจแบบวางแผนจากส่วนกลางมาสู่ระบบตลาดภายใต้นโยบายโดย เมย (Đổi Mới) ในปี 1986 นอกจากนี้ ในช่วงปี ค.ศ.1990 รัฐบาลเวียดนามยังได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการลงทุนมาก โดยจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลได้พยายามแก้ไข ออกแบบกฎหมายการลงทุนของต่างประเทศเพื่อดึงดูดนักลงทุนต่างประเทศ เช่น กฎหมายการลงทุนปี ค.ศ.1987 ได้มีการแก้ไขครั้งที่หนึ่ง ในปี ค.ศ.1990 และ แก้ไขครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ.1992 ในเดือนมกราคม ค.ศ.1996 ได้ออกกฎหมายการลงทุนใหม่ภายใต้บริบทการเพิ่มเติมจากกฎหมายปี ค.ศ.1987 ซึ่งได้เพิ่มกฎหมาย และแก้ไขกฎหมายให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ใหม่ ๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงภายในดังกล่าว มีผลให้ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจดีขึ้นตามลำดับ แต่ในระยะแรก ความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจการค้า การลงทุนของทั้งสองประเทศก็ยังติดปัญหา มีการพัฒนาที่เชิงซ้ำเนื่องจากทั้งสองประเทศที่ขาดความรู้ทางด้านตลาดของกันและกัน ประกอบกับการที่นักลงทุนไทยมีการเข้าไปลงทุนในเวียดนาม โดยใช้วิธีการแสวงโชคลงทุนเร็ว และหวังผลตอบแทนในระยะสั้น ๆ ทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศไม่ดีเท่าที่ควร แม้ว่าเวียดนามเป็นตลาดที่ใหญ่กว่ากัมพูชาและลาว จะเห็นได้จากตัวเลขการค้าระหว่างประเทศ

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ

1977	1978	1979	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
9.91	9.96	17.9	1.0	4.7	7.5	13.0	63.61	114.7	141.0	158.0	200	250

ตารางที่ 1: มูลค่าการส่งออกและนำเข้าระหว่างไทยและเวียดนาม ตั้งแต่ปี 1977–1994 (ที่มา: ปรับปรุงจาก Ha Huy Thanh. (1996). Thailand's trade with and direct investment in Vietnam ใน *ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและเวียดนาม ในทศวรรษปัจจุบันและลู่ทางความร่วมมือในอนาคต* (115-122). กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ.)

จะเห็นได้ว่า การค้าขายของทั้งสองประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากในยุคแรก คือปี ค.ศ.1977-1988 นั้นการค้าของทั้งสองประเทศมีจำนวนน้อยมาก และมีบางช่วงขาดหายไป เนื่องจากการตัดขาดความสัมพันธ์ทางการทูตในยุคล่มร้ายของการแทรกแซงกัมพูชาของเวียดนาม แต่ตั้งแต่ปี ค.ศ.1989 ตัวเลขการค้าระหว่างกันเริ่มมีการขยับปรับตัวดีขึ้น ต่อมาในปี ค.ศ.1991 ภายหลังจากที่ นายอานันท์ ปันยารชุน ได้มีนโยบายที่สนับสนุนนโยบายเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ ความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจก็ดีขึ้นตามลำดับ

ภายหลังปี ค.ศ.1995 เวียดนามได้เข้าเป็นสมาชิกอย่างเป็นทางการของประชาคมอาเซียนใน เดือนกรกฎาคม ปี ค.ศ.1995 ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศแน่นแฟ้นเป็นอย่างมาก โดยเริ่มจากในปี ค.ศ.1996 รัฐบาลของ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ มีประกาศนโยบายที่ต้องการให้ไทยเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจในอาเซียน จึงได้มีการผลักดันนโยบายและความร่วมมือระหว่างประเทศไทยและเวียดนามให้ดียิ่งขึ้น อาทิ มีการลงนามในความตกลงว่าด้วยการแบ่งเขตทางทะเลระหว่างไทยและเวียดนามในอ่าวไทย ค.ศ.1997 (กรมเอเชียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ, 2557) นับเป็นครั้งแรกที่ทั้งสองประเทศมีความร่วมมือกันในขอบข่ายของการสำรวจน้ำมันและพลังงานธรรมชาติ ในช่วงนี้ปัญหาอีกประการ คือ ปัญหาชาวเวียดนามพ้นทะเล (เหวียดเกี๋ยว: Việt Kiêu) ก็ได้รับการแก้ไขไปในทางที่ดี โดยที่ทั้งสองประเทศได้มีการลงนาม บันทึกความเข้าใจว่าด้วยหลักการและการจัดการที่เกี่ยวข้องกับการส่งกลับชาวเวียดนาม ซึ่งไม่ใช่ผู้ลี้ภัยในปี ค.ศ.1995

ในปี ค.ศ.1997-2000 ความสัมพันธ์ทางการเมืองของทั้งสองประเทศพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ ในช่วงเวลานี้จะเห็นได้ถึงบรรยากาศของความไว้นื้อเชื่อใจกันมากยิ่งขึ้น ซึ่งฝ่ายรัฐบาลไทย นายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย ได้ทำความร่วมมือต่าง ๆ กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ปี ค.ศ. 1997-1998 สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนาม นายกรัฐมนตรี ชวน หลีกภัย ได้เข้าร่วมการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 6 ในเดือนธันวาคม ค.ศ.1998 ซึ่งจัดขึ้นที่นครฮานอยเวียดนาม

และยังมีการเยือนไทยอย่างเป็นทางการของประธานาธิบดี เจิ่น ดึ๊ก เลื่อง (Trần Đức Lương) ในเดือนธันวาคม ค.ศ.1998 โดยในการเยือนครั้งนี้ มีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการทำประมง และปัญหาการแบ่งเขตทางทะเล ปัญหาความสัมพันธ์ด้านอื่น ๆ นอกจากนี้ไทยและเวียดนามยังได้ลงนามข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านกฎหมายและการศาล ข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการควบคุมยาเสพติด สารออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทและสารตั้งต้น นอกจากนี้ การเยือนครั้งนี้ยังมีการเจรจาการแก้ไขปัญหากลุ่มต่อต้านรัฐบาลเวียดนามที่กำลังปฏิบัติการอยู่ภายในอำเภอฮัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว (Melina Nathan, 1999, P. 348)

ความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงของทั้งสองประเทศก็มีความร่วมมือกันเมื่อ รัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศ สุรินทร์ พิศสุวรรณ เดินทางเยือนเวียดนามในเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ.1999 และทั้งสองประเทศได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจระหว่างกองทัพเรือไทยและกองทัพเรือเวียดนาม ว่าด้วยการลาดตระเวนร่วม และการจัดตั้งโครงข่ายการติดต่อสื่อสาร ค.ศ.1999 และยังมีบันทึกความเข้าใจระหว่างสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ และสถานีวิทยุเสียงเวียดนาม ว่าด้วยความร่วมมือในการกระจายเสียงทางวิทยุ ค.ศ.1999 อีกด้วย

ต่อมา นายกรัฐมนตรีเวียดนาม ฟาน วัน คาย (Phan Văn Khải) ได้เยือนไทยอย่างเป็นทางการ ซึ่งทั้งสองฝ่ายจึงได้ลงนามในความตกลง ว่าด้วยการยกเว้นการตรวจลงตราสำหรับผู้ถือหนังสือเดินทางธรรมดา ค.ศ.2000 ซึ่งทำให้ประชาชนของทั้งสองประเทศเดินทางไปมาหากันได้โดยไม่ต้องขอวีซ่า

ในด้านความร่วมมืออื่น ๆ ไทยและเวียดนามได้มีความร่วมมือทางด้านเทคโนโลยีในปี ค.ศ.1999 -2000 ด้วยทุน 12 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในขอบข่ายงานด้านสาธารณสุข การอบรมและวิจัยการเกษตร เป็นต้น (Hoàng Khắc Nam, 2007, p. 214)

นอกจากนี้ ยังมีการเยือนของบุคคลสำคัญ ณ ประเทศเวียดนามหลายครั้ง เช่น

- สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สเด็จพระเวียดนาม เมื่อวันที่ 5-9 กันยายน ค.ศ.1997

- สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ เียนเวียดนามอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 8-12 พฤศจิกายน ค.ศ.1998 และครั้งที่สองเมื่อวันที่ 11-15 พฤศจิกายน ค.ศ. 2001

- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สเด็จพระเวียดนามอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 17-23 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1993 ตามคำเชิญของนายกรัฐมนตรีโว วัน เกียต (Võ Văn Kiệt) ต่อมาเสด็จฯ เียนเวียดนามครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 17-21 เมษายน 2543 (สถานกงสุลใหญ่ ณ นครโฮจิมินห์, 2555)

ในด้านเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนและเพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัว ในปี ค.ศ. 1995 ภายหลังการเข้าเป็นสมาชิกของอาเซียนของเวียดนาม ตัวเลขการค้าและการลงทุนของทั้งสองประเทศมีการเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ

1995	1996	1997	1998	1999	2000
513.54	646.73	726.33	823.21	800.58	1,179.45

ตารางที่ 2: มูลค่าการส่งออกและนำเข้าระหว่างไทยและเวียดนาม ตั้งแต่ปี 1995 – 2000 (ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2557; ข้อมูลการค้าระหว่างประเทศ. วันที่เข้าถึง 25 ธันวาคม 2557 เข้าถึงได้จาก http://www.ops3.moc.go.th/infor/MenuComTH /trade_sum/report.aspxgo.th/infor/MenuComTH /trade_sum/report.asp)

ด้านการลงทุนของไทยในเวียดนาม คิดรวมจนถึงปี 1995 ไทยมีการลงทุนอยู่ในอันดับที่ 13 ของเวียดนาม ด้วย 47 โครงการลงทุน มูลค่าคิดรวม 249 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 1996 มีโครงการการลงทุนทั้งสิ้น 63 โครงการ มูลค่า 666 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ปี 1997 มีโครงการการลงทุน 78 โครงการ มูลค่าการลงทุน 1.1 พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ (Lê Văn Lưong, 2001, pp. 3-9)

ในปี ค.ศ.1998-1999 ไทยประสบปัญหาเศรษฐกิจ ทำให้ตัวเลขการลงทุนสะสมในเวียดนามลดลงเล็กน้อย คิดรวมถึงปี 2000 ไทยมีโครงการลงทุนสะสมอยู่ที่ 116 โครงการมูลค่าการลงทุน 1.06 พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ อยู่ลำดับที่ 11 ของนักลงทุนต่างชาติที่ลงทุนในเวียดนาม (Vietnam New, 11 May 2000, p.1)

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและเวียดนามในช่วงสหัฐวรรษใหม่

บริบทโลกและในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ภายหลังการสิ้นสุดลงของสงครามเย็น ฝ่ายสังคมนิยมต้องประสบความพ่ายแพ้ ประเทศสหรัฐอเมริกากลายเป็นอภิมหาอำนาจ จนถึงศตวรรษที่ 21 สถานการณ์ภายในโลกเกิดการเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ส่งผลให้กำลังการผลิตในโลกขยายตัวรวดเร็วอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน ซึ่งส่งผลต่อท่าทีของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกที่มีต่อสงครามและสันติภาพ รวมทั้งผลประโยชน์ของชาติและความสัมพันธ์ของแต่ละประเทศด้วย นอกจากนี้ก็ยังมีความไม่แน่นอนหลายจุดในช่วงศตวรรษของการเปลี่ยนแปลงนี้ แต่เราก็สามารถเห็นถึงความผ่อนคลายของบรรยากาศภายในโลกภายหลังสงครามเย็นได้

สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจน คือ ในศตวรรษที่ 21 ของบริบทโลก คือ

1.) อำนาจในโลกไม่ได้มีเพียงแค่อำนาจทางการทหารเพียงอย่างเดียวอีกต่อไป ซึ่งในปัจจุบันเกิดอำนาจทางเศรษฐกิจ และพลังอำนาจแบบอ่อน (Soft Power) ที่มีความสำคัญในยุคนี้อีกด้วย

2.) ประเทศต่าง ๆ ในโลกนี้มีการพึ่งพิงทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองกันเพิ่มมากขึ้น ไม่มีประเทศไหนในโลกที่สามารถอยู่โดดเดี่ยวได้

3.) สภาพแวดล้อมในโลกมีตัวแสดง (Actor) ที่เพิ่มมากขึ้น นั่นคือมีทั้งตัวแสดงที่เป็นรัฐ (State) และตัวแสดงที่ไม่มีรัฐ (Non State Actor) เช่น องค์การระหว่างประเทศ (International Organization) องค์การนอกภาครัฐ (Non-Governmental Organization: NGO) และ บริษัทข้ามชาติ (Multinational Corporations: MNCs)

4.) กระแสการพัฒนาของรูปแบบเศรษฐกิจการตลาดเสรีนิยม และกระแสประชาธิปไตยได้มีการพัฒนาอย่างยั่งยวดในโลกศตวรรษที่ 21 (Phạm Quang Minh, 2012, pp. 87-88)

บรรยากาศของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 ได้ส่งผลกระทบต่อนานาชาติประเทศที่จะต้องพบกับท้าทาย ข้อจำกัด และต้องค้นหาเส้นทางที่เหมาะสม เพื่อที่จะส่งเสริมให้เกิดโอกาสการพัฒนาประเทศ ซึ่งความสัมพันธ์ของประเทศไทยและเวียดนามก็หลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นกัน การก้าวเดินต่อไปในศตวรรษใหม่ของทั้งสองประเทศนี้ ได้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายต่อกันตามบริบทโลก และในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ความสัมพันธ์ด้านการเมืองระหว่างไทยและเวียดนามในช่วงสหวรรษใหม่

ความสัมพันธ์ของไทยและเวียดนามมีความแนบแน่นมากยิ่งขึ้นในช่วงสมัยนายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตร ในปี ค.ศ. 2001 ซึ่งในช่วงเวลานั้นผู้นำของทั้งสองประเทศมีการเยี่ยมเยียนกันอย่างต่อเนื่อง

ทางด้านการเมืองและความมั่นคง ผู้นำระดับสูงของทั้งสองประเทศได้มีการเยี่ยมเยียนอย่างต่อเนื่อง โดย

- นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทยไปเยือนเวียดนามอย่างเป็นทางการ วันที่ 7 มีนาคม ค.ศ. 2001

- นายทักษิณ ชินวัตร เยือนเวียดนามอย่างเป็นทางการวันที่ 24-25 เมษายน ค.ศ. 2001 และไปเยือนเวียดนามอีก 2 ครั้ง คือ วันที่ 20 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2004 และครั้งที่ 2 วันที่ 8-9 ตุลาคม ค.ศ. 2004

- พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ไปเยือนวันที่ 8-11 เมษายน ค.ศ. 2002
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ กันตธีร์ ศุภมงคล ไปเยือนเวียดนามอย่างเป็นทางการวันที่ 31 พฤษภาคม – 1 มิถุนายน ค.ศ. 2005
- ทางด้านเวียดนาม นายกรัฐมนตรี ฟาม วัน คาย (Phan Văn Khải) มาเยือนไทย วันที่ 20-21 ตุลาคม ค.ศ. 2000 ภายหลังจากนั้นยังได้มาเยือนอีกครั้งวันที่ 21 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2003
- ประธานสภา เหงียน วัน อาน (Nguyễn Văn An) มาเยือนไทย เดือนกันยายน ค.ศ. 2003

สิ่งที่สนใจคือ ในวันที่ 20-21 กุมภาพันธ์ 2004 รัฐบาลของทั้งสองประเทศ ได้มีการประชุมคณะรัฐมนตรีครั้งที่ 1 ร่วมกันที่นครดาหนิงของเวียดนาม และที่จังหวัดนครพนมในประเทศไทย ผู้นำของทั้งสองประเทศ นำโดยนายกรัฐมนตรีของเวียดนาม นาย ฟาม วัน คาย และนายกรัฐมนตรีของไทย นายทักษิณ ชินวัตร ได้ประชุมคณะรัฐมนตรีร่วมครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อสร้างความร่วมมือในหลายด้าน คือ การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสังคม ภายหลังจากการประชุมทั้งสองประเทศได้พยายามผลักดันให้เกิดกรอบความร่วมมือในลักษณะของหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (Strategic Partnership) ในด้านการเมืองมีการบรรลุข้อตกลงคือ กลไกการหารือร่วม (Joint Consultative Mechanism) ซึ่งมีการจัดตั้งตามแถลงการณ์ ว่าด้วยความร่วมมือไทยและเวียดนามในทศวรรษแรกของศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นกลไกที่ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของทั้งสองประเทศในการพัฒนาความสัมพันธ์ในภาพรวม และเป็นตัวช่วยในการจัดตั้งคณะทำงานร่วมด้านความมั่นคง (Joint Working Group on Political and Security Cooperation: JWG on PSC) มีหน้าที่ในการดำเนินงานร่วมมือในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของทั้งสองประเทศ (บุญรัตน์ รัฐบริรักษ์, 2549, หน้า 97-100)

ประเด็นปัญหาชาวเวียดนามพ้นทะเล รัฐบาล นายทักษิณ ชินวัตร ได้ดำเนินนโยบายสนับสนุนการให้สัญชาติไทยแก่ชาวเวียดนามอพยพ ซึ่งในวันที่ 24 ตุลาคม ค.ศ. 2006 กระทรวงมหาดไทยได้ให้สัญชาติไทยตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 แก้ไขครั้งที่ 2 ปี 2535 ทั้งสิ้น 3,556 คน จากจำนวนชาว

เวียดนามโพ้นทะเลที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย 4,635 คน (โดยให้สัญชาติไทย 2,562 คน และขอสถานะต่างด้าว 994 คน) (มติน, 2547, หน้า 7)

ภายหลังการยึดอำนาจจากรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร วันที่ 19 กันยายน ค.ศ. 2006 ในสมัยรัฐบาล พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ถึงแม้ว่าจะมีการประกาศให้มีการส่งเสริมความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ แต่ความสัมพันธ์ทางการทูตของทั้งสองประเทศก็มีส่วนที่หยุดชะงักไป เนื่องจากปัญหาการเมืองภายในของประเทศไทยขาดเสถียรภาพ ทำให้การเยือนเวียดนามในทางการทูตลดลง คือ การเยือนของนายกรัฐมนตรี สุรยุทธ์ จุลานนท์ (26 ตุลาคม ค.ศ. 2006) การเข้าประชุมผู้นำประเทศ APEC 14 (18-19 พฤศจิกายน ค.ศ. 2006) การมาเยือนไทยอย่างเป็นทางการตามคำเชิญของรัฐบาลไทย ของนายกรัฐมนตรีเวียดนาม เหงียน ตัน ซุง (Nguyễn Tấn Dũng) (21 ธันวาคม ค.ศ. 2006)

ภายหลังการคืนอำนาจของรัฐบาลทหาร รัฐบาลไทยสมัยนั้น นำโดยนายกรัฐมนตรี นายสมัคร สุนทรเวช ได้มีความพยายามพัฒนาความร่วมมืออีกครั้ง เมื่อนายสมัคร สุนทรเวช ได้เยือนเวียดนามอย่างเป็นทางการ (24 มีนาคม ค.ศ. 2008) หลังจากนั้นทั้งสองประเทศได้มีการสร้างกลไกความร่วมมือ ซึ่งหนึ่งในนั้น คือ การจัดประชุมร่วมคณะทำงานร่วมว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง (Joint Working Group on Political and Security Cooperation: JWG on PSC) ครั้งที่ 3 วันที่ 3-4 กรกฎาคม ค.ศ. 2008 ต่อมาความไม่มีเสถียรภาพของการเมืองไทย ทำให้การความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนามมีช่วงเวลานิ่ง ๆ ที่หยุดชะงักไป

ต่อมาในสมัยของรัฐบาล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ไทยและเวียดนามก็ได้มีความพยายามที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ทางการทูตให้ดียิ่งขึ้น ทั้งสองประเทศมีการเยือนของผู้นำอย่างเป็นทางการคือ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีไทย เยือนเวียดนามอย่างเป็นทางการ (10 กรกฎาคม ค.ศ. 2009) นายกษิต ภิรมย์ รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศ (25 ธันวาคม ค.ศ. 2009) ประธานสภา นายชัย ชิดชอบ เยือนเวียดนาม (21 กรกฎาคม ค.ศ. 2009) นายพล เล ห่ง แอญ (Lê Hồng Anh) กรรมการกระทรวงการเมืองและกระทรวงตำรวจไปเยือนไทย วันที่ 1-4 มีนาคม ค.ศ. 2010 (Bộ Ngoại Giao CHXHCN Việt Nam, 2012)

ในภาพรวมความสัมพันธ์ไทยและเวียดนามในช่วงปี ค.ศ. 2008-2010 นี้ แม้ว่าความร่วมมือทางการเมืองในระดับทวิภาคียังไม่มีอะไรแปลกใหม่ แต่ความร่วมมือทางด้านพหุภาคีที่มีไทยและเวียดนามเป็นสมาชิกอย่าง GMS, ACMECS, EWEC ก็เป็นไปได้ด้วยดี ไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสุดยอดผู้นำ ASEAN 14 (วันที่ 7-10 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2009) การประชุมรัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศ ASEAN (วันที่ 16-23 กรกฎาคม ค.ศ. 2009) และการประชุมสุดยอดผู้นำ ASEAN และประเทศคู่เจรจา (ตุลาคม ค.ศ. 2009) ซึ่งไทยได้เสนอแผนแม่บทในการเชื่อมโยงอาเซียน (ASEAN Connectivity Master Plan) (ประภัทร เทพชาตรี, 2554) เพื่อให้ประเทศในอาเซียนมีการเชื่อมโยงกันได้ดียิ่งขึ้น

ต่อมา ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยและเวียดนามในช่วงปี ค.ศ. 2011-2013 ในช่วงระยะเวลานี้ ไทยและเวียดนามมีการเยือนกันเพิ่มขึ้นของผู้นำประเทศ คือ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และคณะ เยือนเวียดนามอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน ค.ศ. 2011 (Bộ Ngoại Giao Việt Nam, 2012) หลังจากนั้น นาย ฟาม บิญ มิญ (Phạm Bình Minh) รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศเยือนไทยอย่างเป็นทางการ วันที่ 6 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2012 (สำนักข่าวแห่งชาติ กรมประชาสัมพันธ์, 2555) ภายหลังจากนั้น ประธานสภาเหิงยง ซิญ हु่ง (Nguyễn Sinh Hùng) เยือนไทยอย่างเป็นทางการ วันที่ 3 ธันวาคม ค.ศ. 2012 และเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ เหงียน พู เจาะ (Nguyễn Phú Trọng) วันที่ 25- 27 มิถุนายน ค.ศ. 2013 (Voice TV, 2013)

สิ่งที่น่าสนใจ คือ การที่สองประเทศรื้อฟื้นให้มีการประชุมคณะรัฐมนตรีร่วมระหว่างประเทศไทยและเวียดนาม ครั้งที่ 2 วันที่ 27 ตุลาคม ปี ค.ศ. 2012 ทั้งสองประเทศได้ประกาศความร่วมมือ ด้านการเมือง-ความมั่นคงระหว่างประเทศ สืบเนื่องมาจากประเทศทั้งสองต้องการรักษาระดับความสัมพันธ์ คือ การประชุมรัฐมนตรีร่วม ระดับรองลงมา มีกลไกการหารือร่วม (Joint Consultative Mechanism: JCM) ซึ่งเป็นกลไกการหารือระดับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ทำหน้าที่ดูแลกรอบความสัมพันธ์และประสานความร่วมมือในภาพรวม นอกจากนี้ ยังมีคณะกรรมการการร่วมมือทวิภาคี เป็นต้น สองประเทศตกลงขยายและเพิ่มความร่วมมือป้องกันอาชญากรรมข้ามประเทศ

ซึ่งหนึ่งในนั้นระบุถึงความร่วมมือป้องกันการค้าขายผู้หญิงข้ามชาติ เพิ่มระดับความร่วมมือด้านความป้องกันการก่อการร้ายข้ามชาติ จัดตั้งแผนการแลกเปลี่ยนและหาทางป้องกันที่เหมาะสม แก่การจัดการการทำประมงและตามกฎหมายในขอบเขตของทะเลของทั้งสองประเทศ การเจรจาปัญหาที่เกี่ยวกับความร่วมมือทางกงสุล และทั้งสองประเทศเห็นร่วมไม่ให้เอกชนหรือองค์กรใดใช้พื้นที่ของประเทศตนดำเนินการอันเป็นปฏิบัติต่อประเทศเพื่อนบ้าน

ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจระหว่างไทยและเวียดนามในช่วงสหัสวรรษใหม่

(1) ความสัมพันธ์ด้านการค้าของทั้งสองประเทศ

ภายหลังที่เวียดนามเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนการค้าของทั้งสองประเทศก็ได้มีตัวเลขที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ในปี ค.ศ. 2000 มูลค่าการค้าของทั้งสองประเทศอยู่ที่ 1,179.45 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นจากปี ค.ศ. 1999 ถึง 47.32 % และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี ค.ศ. 2001 อยู่ที่ 1,127.63 ดอลลาร์สหรัฐ ปี 2002 อยู่ที่ 1,186.54 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2557). ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากที่เศรษฐกิจเวียดนามมีการเจริญเติบโตของ GDP อย่างต่อเนื่อง ประกอบกับเวียดนามดำเนินนโยบายที่มีการเปิดเสรีทางการค้ามากยิ่งขึ้น โดย GDP จากปี ค.ศ. 1999 4.6% ปี ค.ศ. 2000 6.8% ปี 2001 6.9% และ ปี ค.ศ. 2002 คือ 7.1% (World Bank, 2013)

ปี 2003 มูลค่าการค้าของทั้งสองประเทศอยู่ที่ 1,595.45 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว 34.46%) ปี 2004 อยู่ที่ 2,313.19 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว 44.99%), และกระโดดก้าวข้าม 3,000 ล้านดอลลาร์ ในปี 2005 อยู่ที่ 3,253.52 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ร้อยละการเพิ่มอยู่ที่ 40.65%). แม้ว่าในปี 2006 เศรษฐกิจของไทยจะได้รับผลกระทบเกี่ยวกับค่าเงินบาท ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลกระทบมากจากปัญหาการเมืองภายในประเทศ ถึงกระนั้นการค้าของทั้งสองประเทศ ก็ยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มูลค่าการค้าอยู่ที่ 3,970.52 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (เพิ่มขึ้น 22.04 %) ในปี 2007 การค้าของทั้งสองประเทศก็ยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปี 2007 มูลค่าการค้าระหว่าง

กันอยู่ที่ 4,916.02 ล้านดอลลาร์สหรัฐ USD (เพิ่มขึ้นร้อยละ 23,8%) ปี 2008 มูลค่าการค้าและการลงทุนอยู่ที่ 6,468.25 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (เพิ่มขึ้น 31.58%)

ซึ่งในปี 2009 การค้าระหว่างไทยและเวียดนาม ทั้งสองประเทศมีมูลค่าการค้าระหว่างกันอยู่ที่ 6,063 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ลดลงเล็กน้อยจากปีที่แล้ว 6.25 %) ปี 2010 มูลค่าการค้าของทั้งสองประเทศอยู่ที่ 7,242 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (เพิ่มขึ้น 19.43%) ปี 2011 มูลค่าการค้า 9,090 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (เพิ่มขึ้น 25.53 %) ปี 2012 มูลค่าการค้า 9,469 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (เพิ่มขึ้น 4.17 %) ปี 2013 มูลค่าการค้าของทั้งสองประเทศ 10,451 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (เพิ่มจากปีที่แล้ว 10.37 %) (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2557)

(2.) ความสัมพันธ์ด้านการลงทุนของทั้งสองประเทศ

การลงทุนของสองประเทศเริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 2000 ไทยมีการลงทุนเพิ่มเติมในเวียดนาม 10 โครงการ 476 ล้าน เหรียญสหรัฐ อยู่อันดับที่ 8 ของการลงทุนต่างชาติในเวียดนาม ทำให้ในปี ค.ศ. 2001 ไทยลงทุนสะสมในเวียดนาม อยู่ที่ 96 โครงการ ด้วยทุนจดทะเบียนลงทุน 1.48 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อยู่ลำดับที่ 11 ของนักลงทุนต่างประเทศทั้งหมด และอยู่อันดับที่ 2 ในกลุ่มประเทศ ASEAN ซึ่งการลงทุนในเวียดนามส่วนใหญ่จะอยู่ที่นครโฮจิมินห์ และพื้นที่รอบ ๆ โดย 80% เป็นโครงการการลงทุนในขอบข่ายของอุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์ และการผลิตอาหารกึ่ง เช่น โครงการของบริษัท C.P.Livestock และโครงการลงทุนของบริษัท Redbull ที่จังหวัด กวาง จิ (Quảng Trị) (สุนีรัตน์ บัวนาพร, 2547, หน้า 83)

ปี ค.ศ. 2004 ไทยลงทุนสะสมที่เวียดนาม 112 โครงการ ด้วยทุนจดทะเบียน 1,376 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อยู่ที่ลำดับ 9 ของชาติที่ลงทุนในเวียดนาม ทั้งหมด 62 ประเทศ ซึ่งโครงการลงทุนในช่วงนี้เน้นที่ในขอบเขตของการสำรวจอาหารทะเล และสำรวจสินแร่ อาหารแปรรูป และการธนาคาร (Nguyễn Thị Hoàn, 2005, tr.62) นอกจากนี้ ไทยยังลงทุนในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร โรงแรมและอสังหาริมทรัพย์ อุตสาหกรรมผลิตอะไหล่รถยนต์และสินค้า

อุปโภค โดยการลงทุนของไทยส่วนใหญ่ยังอยู่ที่จังหวัดใหญ่ ที่มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ดี ได้แก่ โฮจิมิน ฮานอย ดงนาย บิงเซือง ไฮฟอง บาเรียวงเตา เป็นต้น

จุดที่น่าสนใจ คือ ไทยมีการลงทุนในนิคมอุตสาหกรรม เช่น นิคมอุตสาหกรรม Amata Industrial Zone ที่จังหวัด ดงนาย ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างบริษัท Amata Corporation Public Company Limited ของไทย และบริษัท Sonadezi ของเวียดนาม ในลักษณะของการร่วมทุน 70:30 ซึ่งเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี ค.ศ. 1994 ที่อำเภอ เบียน หัว ขึ้นตรงกับจังหวัด ดง นาย ห่างจากนครโฮจิมิน 30 ก.ม. และห่างจากท่าอากาศยานนานาชาติเตนเซินเถีต 35 กม. ซึ่งโครงการนี้มีพื้นที่ จำนวน 700 เฮกเตอร์ ซึ่งถึงปี ค.ศ. 2005 มีประมาณ 65 บริษัทต่างชาติลงทุนในนิคมอุตสาหกรรมแห่งนี้ ในนั้นมีบริษัทไทย 4 บริษัท (หนึ่งในนั้นเป็นบริษัทร่วมทุน ไทย เยอรมัน เวียดนาม) (ศูนย์อินโดจีนศึกษาวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2551, หน้า 15)

ในทางกลับกัน ในช่วงเวลานี้ นักลงทุนเวียดนามค่อนข้างน้อย ซึ่งโครงการก็เป็นเพียงการลงทุนในขนาดเล็กเท่านั้น ในปี ค.ศ. 2006 เวียดนามลงทุนในไทยมีมูลค่าเพียงแค่ 1.2 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2557) โดยการลงทุนส่วนใหญ่อยู่ที่ขอบเขตของการทำธุรกิจร้านอาหาร โรงแรม การท่องเที่ยว เคมีภัณฑ์ ซึ่งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บริเวณที่มีชาวเวียดนามโพ้นทะเลอาศัยอยู่ (วิภาวินี คำมาเรือน, 2550, หน้า 131)

ภายหลังที่เวียดนามเข้าสู่ องค์การการค้าโลก (WTO) ซึ่งมีการลงนามที่เจนีวาอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน ค.ศ. 2006 เวียดนามได้เป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 11 มกราคม ค.ศ. 2007 ภายหลังการเข้าสู่องค์การการค้าโลก เวียดนามได้ทำการปรับปรุงนโยบายเพื่อดึงดูดการลงทุนและพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศ ซึ่งเวียดนามได้มีการปรับปรุงกฎหมาย โดยทำให้กฎหมายต่าง ๆ มีความทันสมัยและกระจ่างชัดยิ่งขึ้นในเวลาเดียวกันภายหลังการเข้าสู่องค์การการค้าโลก รัฐบาลเวียดนามก็ได้บังคับใช้มาตรการต้องตั้งกฎระเบียบการจำกัดการนำเข้า เวียดนามได้มีการเตรียมการสำคัญที่ดำเนินการเข้าสู่สาขาบริการสำคัญ เช่น การขนส่ง การกระจาย บริการทางการเงินตามมาตรฐานของนานาชาติ ซึ่งจุดนี้เป็นประโยชน์แก่การพัฒนา

เศรษฐกิจภายในประเทศ เช่นเดียวกับการเพิ่มระดับการดึงดูดการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศจากการดำเนินการและนโยบายเปิดประเทศของรัฐบาล

การลงทุนของไทยในเวียดนามได้มีการลงเพิ่มเติมอย่างน่าสนใจ โดยในปี ค.ศ. 2007 ไทยได้ลงทุนเพิ่มเติม 25 โครงการ ด้วยเงินลงทุน 290.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ต่อมาในปี ค.ศ. 2008 ไทยได้รับใบอนุญาตให้ลงทุนเพิ่มเติมอีก 32 โครงการ ด้วยเงินลงทุนจดทะเบียน 404.62 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (General Statistics Office Of Vietnam, 2008) และปี ค.ศ. 2009 ได้รับใบอนุญาตให้ลงทุนเพิ่มเติมอีก 19 โครงการด้วยเงินลงทุนจดทะเบียน 77.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (Trung tâm Tư liệu và Dịch vụ Thống kê - Tổng Cục Thống kê, 2009) ในปี ค.ศ. 2010 ได้รับเพิ่มอีก 16 โครงการ มูลค่าจดทะเบียน 131.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (Trung tâm Tư liệu và Dịch vụ Thống kê - Tổng Cục Thống kê, 2010) ปี ค.ศ. 2011ได้รับอนุญาตอีก 36 โครงการ มูลค่าจดทะเบียน 212.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (General Statistics Office Of Vietnam, 2011). ปี ค.ศ.2012 ได้รับเพิ่มอีก 23 โครงการ มูลค่าจดทะเบียน 73 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (General Statistics Office Of Vietnam, 2012) ปี ค.ศ. 2013 ได้เพิ่มอีก 39 โครงการ ด้วยทุนจดทะเบียน 360.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (Trung tâm Tư liệu và Dịch vụ Thống kê - Tổng Cục Thống kê, 2013).

ซึ่งการลงทุนสะสมของไทยในเวียดนาม ถึงปี ค.ศ. 2011 มีทั้งหมด 236 โครงการ ด้วยเงินลงทุนจดทะเบียน 5,715 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ปี ค.ศ. 2012 มีทั้งหมด 298 โครงการ ด้วยเงินลงทุน 6,053 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และปี ค.ศ. 2013 มีทั้งหมด 333 โครงการ 6,468 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (Trung tâm Tư liệu và Dịch vụ Thống kê - Tổng Cục Thống kê, 2013) โดยอยู่ในลำดับที่ 10 ของนักลงทุนต่างชาติทั้งหมดที่ลงทุนอยู่ในเวียดนาม

ความสัมพันธ์ทางด้านสังคม และวัฒนธรรมระหว่างไทยและเวียดนามในช่วงสหัสวรรษใหม่

โดยในยุคของรัฐบาล นายทักษิณ ชินวัตร ความสัมพันธ์ด้านสังคมและวัฒนธรรมเป็นไปด้วยดี ทั้งสองประเทศได้มีการริเริ่มดำเนินการจัดตั้งหมู่บ้านมิตรภาพไทย-เวียดนาม บ้านนาจอก ตำบลหนองญาติ อำเภอเมือง จังหวัด

นครพนม ซึ่งหมู่บ้านนี้คือ หมู่บ้านที่ประธานาธิบดี โฮจิมิน เคยอยู่อาศัยและปฏิบัติภารกิจวีดิประเทศในยุคครึ่งศตวรรษที่ 20 หมู่บ้านมิตรภาพไทย เวียดนาม เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และเวียดนามยังได้สนับสนุนงบประมาณ 350,000 ดอลลาร์สหรัฐ ในปี ค.ศ. 2006 สร้างโรงเรียนสอนภาษาเวียดนามที่จังหวัดนครพนม (หรือที่เรียกว่า “ศูนย์มิตรภาพนครพนม-ฮานอย”)¹ และถือเป็นสถานการณ์ที่เป็นผลดีต่อความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ

ความร่วมมือด้านวัฒนธรรมและสังคม สมัยนายกิ่งลักษณ์ ชินวัตร ของทั้งสองประเทศมีความต้องการที่จะเพิ่มระดับความร่วมมือเกี่ยวกับการอบรมแรงงาน และพัฒนาสังคม ในเวลาเดียวกันก็จะสนับสนุนการลงทุนความร่วมมือด้านแรงงาน ซึ่งทั้งสองประเทศมีความร่วมมือในขอบข่ายของกลุ่มความร่วมมือเกี่ยวกับการศึกษา เพิ่มระดับความร่วมมือด้านการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเทคโนโลยีและการกีฬาของทั้งสองประเทศ สนับสนุนการแลกเปลี่ยนการศึกษา ประสบการณ์การสอน นักเรียน นักศึกษาระหว่างกัน

สำหรับประเด็น ด้านการศึกษา ทั้งสองประเทศ จัดทำบันทึกความตกลงด้านการศึกษา (MOU) และจัดประชุมคณะทำงานร่วม (Joint Working Group) แล้ว 2 ครั้ง และเร่งรัดให้ดำเนินงานกิจกรรม/โครงการที่ได้ตกลงกันไว้แล้ว ซึ่งฝ่ายไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมคณะทำงานร่วม (JWG) ครั้งที่ 3 ในปี ค.ศ. 2013 นอกจากนี้ทางการไทยต้องการครูอาสาสมัครเวียดนาม 10 คน เพื่อสอนภาษาเวียดนามในโรงเรียนของไทย ขณะเดียวกันก็เสนอทุนฝึกอบรมภาษาไทยระยะสั้นให้แก่นักศึกษาเวียดนาม จำนวน 20 ทุนด้วย

ความร่วมมือกันทางการศึกษามีการพัฒนาไปเป็นอย่างมาก แม้ว่าทุนที่รัฐบาลไทยให้แก่เวียดนามจะยังมีจำนวนไม่มาก แต่ก็ยังเป็นประโยชน์ต่อการผลิตบุคลากรสายวิชาชีพของเวียดนาม ปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยของเวียดนาม 4 แห่ง เปิดสอนภาษาไทย ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเตรียมคนให้แก่บริษัทของไทยที่ไปลงทุนในเวียดนามเป็นอย่างมาก และทั้งสองประเทศมีความต้องการที่จะพัฒนาความร่วมมือกัน คือ

¹ ดูเพิ่มเติม Joint Statement on the Thailand – Vietnam Cooperation Framework in the First Decade of the 21 st Century. ลงนามวันที่ 20/2/2004 ณ นคร ดา นัง (Đà Nẵng)

- 1.) ให้มีการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนครู อาจารย์ และนักเรียน นักศึกษาเพิ่มขึ้น
- 2.) ให้เพิ่มการสนับสนุนทุนเพื่อไปศึกษาต่อสายวิชาการ
- 3.) ให้มีการจัดตั้งศูนย์ไทยศึกษา 1 แห่ง ในมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนภาษาไทย ปัจจุบันอยู่ที่มหาวิทยาลัยฮานอย
- 4.) ขอให้สนับสนุนการสอนภาษาอังกฤษในมหาวิทยาลัยของเวียดนาม
- 5.) เสนอให้มีโรงเรียนเครือข่ายไทย-เวียดนาม (สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2555)

โดยตั้งแต่ปี ค.ศ. 2008 - 2012 ไทยได้สนับสนุน เวียดนาม 4.48 ล้านดอลลาร์สหรัฐในโครงการความร่วมมือกับเวียดนาม ซึ่งให้ความสำคัญกับขอบข่ายของการศึกษา เกษตรกรรม สาธารณสุข การพัฒนาสังคม (สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน, 2549, หน้า 10)

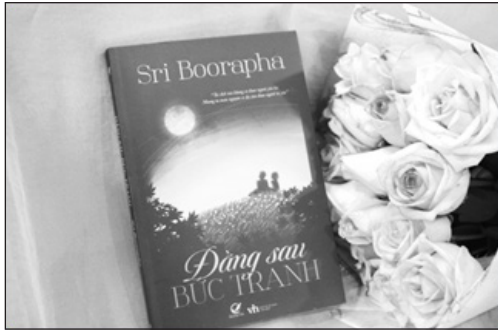
ซึ่งการแลกเปลี่ยนกันในระดับมหาวิทยาลัยก็ได้มีการแลกเปลี่ยนระหว่างมหาวิทยาลัยไทยและเวียดนาม เช่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หรือการแลกเปลี่ยนทุนของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เพื่อแลกเปลี่ยนนักศึกษามาฝึกงาน อบรมด้านวิชาการทางด้านภาษา วัฒนธรรมเวียดนาม หรือการสอนภาษาไทยในเวียดนามโดยอาจารย์คนไทย และการจัดทุนเพื่อศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ฯลฯ

นอกจากนี้ ทั้งสองประเทศยังมีการแปลหนังสือทั้งหนังสือวิชาการและหนังสือวรรณกรรม ทางด้านหนังสือวิชาการที่ไทยได้แปลจากภาษาเวียดนาม ได้แก่ หนังสือ เช่น เวียดนาม: ประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร (Vietnam: A Long History) ของ เหงียน คัก เวียด ซึ่งแปลโดยเพชรวิ สุมิตร² หนังสือ ความเป็นมาแห่งการพัฒนาความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม ค.ศ. 1976- 2000 ของ ฮวาง คัก นาม (Hoàng Khắc Nam)³ นอกจากนี้ยังมีงานวิชาการอื่น ๆ ของนักวิชาการไทยและเวียดนามเกิดขึ้นมากมาย

² จัดพิมพ์โดย The Toyota Foundation และมูลนิธิโครงการตำราสังคมสงเคราะห์และมนุษยศาสตร์ ในปี 2002

³ จัดพิมพ์โดย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี 2007

สำหรับหนังสือวรรณกรรม หนังสือวรรณกรรมเวียดนามที่ได้รับการแปลเป็นภาษาไทย ได้แก่ บันทึกรักของ ดั่ง ถ้วย เจิม (Nhật ký Đặng Thùy Trâm) แปลโดย มนธิรา ราโท⁴ สิ่งหนึ่งที่น่าสนใจ คือ วรรณกรรมไทย ได้รับความสนใจและแปลเป็นภาษาเวียดนาม ได้แก่ วรรณกรรมเรื่อง ช้างหลังภาพ ของ ศรีบูรพา แปลโดย เจิ่น กวาง จาง (Trần Quỳnh Trang)⁵

ภาพที่ 1: หนังสือช้างหลังภาพภาคภาษาเวียดนาม (ที่มา: เว็บไซต์หนังสือพิมพ์ VnExpress)

อีกกลไกสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนและกระชับความสัมพันธ์ภาคประชาชนระหว่างไทยและเวียดนาม ได้แก่ สมาคมมิตรภาพไทย-เวียดนามและสมาคมมิตรภาพเวียดนาม-ไทย ซึ่งไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมร่วมกันของสองสมาคม ครั้งที่ 1 ขึ้นเมื่อวันที่ 11-13 มีนาคม ค.ศ. 2010 ที่จังหวัดขอนแก่น ซึ่งสมาคมมิตรภาพทั้งสองได้กำหนดกิจกรรมและโครงการร่วมกันสำหรับปี ค.ศ. 2010 เช่น การแลกเปลี่ยนเยาวชนไทยกับเยาวชนเวียดนาม การส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาไทยและภาษาเวียดนามในระดับมัธยมและอุดมศึกษา และการแลกเปลี่ยนบุคลากรด้านการศึกษา นอกจากนี้ทางสมาคมมิตรภาพไทย-เวียดนามการได้จัดกิจกรรมเข้าร่วมในโอกาสเฉลิมฉลองครบรอบ 1,000 ปี กรุงฮานอย ในช่วงเดือนตุลาคม ค.ศ. 2010 อีกด้วย (สถานกงสุลใหญ่ประจำนครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม, 2555)

⁴ จัดพิมพ์โดย โครงการจัดพิมพ์คบไฟ ในปี 2549

⁵ จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์วรรณกรรม (Nxb văn học) ในปี 2014

ศาสนาที่เป็นอีกช่องทางหนึ่ง ที่ช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนามมีความใกล้ชิดและความเข้าใจระหว่างกันมากขึ้น แม้ว่าในความเป็นจริงจะมีชาวเวียดนามเพียงร้อยละ 9.3 เท่านั้นที่นับถือศาสนาพุทธ (นิกายมหายาน) นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2004 ประเทศไทยได้นำผ้าพระกฐินพระราชทานไปทอดถวายที่เวียดนามเป็นประจำทุกปี ในปี 2009 ไทยจัดผ้าพระกฐินไปทอดถวายที่วัดโฮ่ ฟ๊าบ (Chùa Hộ Pháp) จังหวัดบาเรียลุงเต่า และในปี 2010 สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงฮานอยได้จัดผ้าพระกฐินไปทอดถวายที่วัดตามบ่าว (Chùa Tam Bảo) ซึ่งเป็นวัดพุทธนิกายเถรวาทแห่งเดียวในนครดานังอีกด้วย

ไทยและเวียดนามมีการเน้นความสัมพันธ์ทางการแลกเปลี่ยนทางด้านวัฒนธรรมกันมากขึ้น ดังเช่นการเยือนเวียดนามของนายก ในชวงวันที่ 27 พฤศจิกายน ค.ศ. 2014 ที่ผ่านมามีได้มีนายกรัฐมนตรีของทั้งสองประเทศได้เป็นสักขีพยานในพิธีลงนามข้อตกลงความร่วมมือ 3 ฉบับ ประกอบด้วยโครงการปฏิบัติความสัมพันธ์หุ้นส่วนยุทธศาสตร์เวียดนาม-ไทยในช่วงปี ค.ศ. 2014-2018 โครงการร่วมมือด้านวัฒนธรรมเวียดนาม-ไทยในช่วงปี ค.ศ. 2014-2016 และข้อตกลงความร่วมมือระหว่างนครเกิ่นเทอกับจังหวัดฉะเชิงเทราของไทย (สถานีวิจัยเวียดนาม, 2557)

สรุป

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนามในยุคเริ่มต้นของสงครามเย็น และการแทรกแซงกัมพูชาของเวียดนาม

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนามในยุคสมัยนี้เป็นไปด้วยความไม่ราบรื่นเนื่องจากบริบทโลกที่เป็นไปในลักษณะของสงครามเย็น การที่ทั้งสองประเทศยืนอยู่คนละฝ่ายของอุดมการณ์ ทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นปฏิปักษ์และความหวาดระแวง ถึงแม้ว่าทั้งสองประเทศจะมีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการ ในปี ค.ศ. 1976 แต่ในช่วงปี ค.ศ. 1976-1979 ความสัมพันธ์ก็เป็นไปอย่างกระต่อนกระแท่น รัฐบาลของทั้งสองประเทศจึงมีนโยบายที่ต้องการฟื้นฟูความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจการเมืองระหว่างกัน โดยมีเน้นที่การสร้าง ความเชื่อใจกัน โดยมี

ทั้งสองฝ่ายมีความพยายามเอื้อมเยื้อนต่อกัน ความสัมพันธ์ในระยะนี้จึงมีการเน้นไปที่ความสัมพันธ์ด้านการเมืองและการทูตเป็นหลัก

ต่อมาในช่วงปี ค.ศ.1980-1985 ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศกลับกลายเป็นความขัดแย้งกัน เนื่องจากฝ่ายไทยดำเนินนโยบายที่แข็งกร้าวต่อเวียดนามจากกรณีการแทรกแซงกัมพูชาของทางการเวียดนาม ไทยใช้กลไกตลาดต่างประเทศกดดันให้เวียดนามถอนทหารออกจากกัมพูชา โดยไทยมองว่าเวียดนามเป็นภัยคุกคามพื้นฐาน การดำเนินนโยบายจึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นปฏิปักษ์ มีการดำเนินนโยบายแบบเผชิญหน้าส่งผลให้ความสัมพันธ์ด้านการเมืองย่ำแย่ลงอย่างมาก โดยเฉพาะความสัมพันธ์ทางด้านความสัมพันธ์ด้านการเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศก็ถูกตัดขาด

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนามภายหลังยุคสมัยของสงครามเย็น และการถอนทหารออกจากกัมพูชาของเวียดนาม

ในช่วงปี ค.ศ.1986-1990 ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศกลับมาดีขึ้นภายหลังการถอนทหารออกจากประเทศกัมพูชาของเวียดนาม ประกอบกับการล่มสลายของลัทธิสังคมนิยมในปี ค.ศ.1991 การปิดฉากของสงครามเย็น ส่งผลทำให้ในโลกเกิดบรรยากาศของการร่วมมือในการผลักดันเศรษฐกิจ รัฐบาลของทั้งสองประเทศจึงได้มีการปรับปรุงความสัมพันธ์ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในของทั้งสองประเทศก็ตอบสนองของความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศได้เป็นอย่างดี

กล่าวได้ว่า ตั้งแต่ช่วงสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตของไทย ตั้งแต่ปี ค.ศ.1976-2000 ความสัมพันธ์ของไทยและเวียดนามอยู่บนพื้นฐานของความเป็นปฏิปักษ์ต่อกันในระยะแรก แนวโน้มความสัมพันธ์ระหว่างกันในยุคแรกเริ่มจึงเน้นไปที่การสร้างความเชื่อใจต่อกัน โดยใช้กลไกทางการทูต แต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จมากนัก ความสัมพันธ์ไทยและเวียดนามมีการปรับตัวดีขึ้นภายหลังการสิ้นสุดของปัญหาการแทรกแซงกัมพูชา และการสิ้นสุดของสงครามเย็น ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศจึงมีแนวโน้มทางด้าน การสร้างความร่วมมือกันทางการเมือง และเศรษฐกิจ เกิดการเอื้อมเยื้อนกันของผู้ในระดับสูง เพื่อสร้างความเชื่อใจต่อกัน นอกจากนี้ยังมีการใช้กลไกการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

เป็นปัจจัยหนึ่งในการผลักดันเพื่อสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจซึ่งกันและกันอีกด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและเวียดนามในช่วงสหัสวรรษใหม่

ภายหลัง ปี ค.ศ. 2000 ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนามเป็นไปอย่างราบรื่น เกิดความร่วมมือกันในหลายด้าน เนื่องจากบรรยากาศในโลกที่เน้นในเรื่องของการประสานผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดความร่วมมือกันในหลาย ๆ ด้านตามมา ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนามในด้านเศรษฐกิจมีความพัฒนามากกว่าในยุคก่อนปี ค.ศ. 2000 มาก ดังจะเห็นได้จากตัวเลขการค้าและการลงทุน ซึ่งเพิ่มขึ้นสูงอย่างเห็นได้ชัด แต่ความสัมพันธ์อีกด้านที่มีความโดดเด่นไม่แพ้กันคือ ความสัมพันธ์ทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งด้านวัฒนธรรม ความสัมพันธ์มีการพัฒนาขึ้นดังจะเห็นได้จากการมีการสร้างหมู่บ้านมิตรภาพไทยเวียดนาม หรือการใช้กลไกของสมาคมชาวเวียดนามโพ้นทะเลในการสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างกัน นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์ด้านวิชาการทั้งสองประเทศ เกิดการแลกเปลี่ยนนักเรียนนักศึกษาและความร่วมมือทางวิชาการที่เพิ่มมากขึ้น มีการแปลวรรณกรรมของทั้งสองประเทศ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้ประชาชนของทั้งสองประเทศมีความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น และเป็นผลดีต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศในระยะยาวต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กระทรวงการต่างประเทศ. (2557). **ข้อตกลงสำคัญระหว่างไทยและเวียดนามที่ได้ลงนามไปแล้ว**. วันที่ค้นข้อมูล 22 ธันวาคม 2557, เข้าถึงได้จาก <http://www.eastasiawatch.in.th/agreement.php?id=14&command=print>
- เขียน ธีระวิทย์. (2542). **เวียดนาม สังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคง การเมือง และการต่างประเทศ**. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2557). **เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ จำแนกตามประเทศ**. วันที่เข้าถึง 25 ธันวาคม 2557, เข้าถึงได้จาก <http://www2.bot.or.th/statistics/ReportPage.aspx?reportID=653 &language=th>
- ประภัทร เทพชาตรี. (2554). **2 ปี นโยบายต่างประเทศรัฐบาลอภิสิทธิ์ (ตอนที่ 1)**. วันที่ค้นข้อมูล 23 ธันวาคม 2557, เข้าถึงได้จาก <http://thepchatree.blogspot.com/2011/02/2-1.html>
- พิษณุ ประทุมทอง. (2545). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนามหลัง พ.ศ. 2518**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาภูมิภาคศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ย่ำให้สัญชาติชาวเวียดนามอย่าเลือกปฏิบัติ**. (2549). 26 กุมภาพันธ์. มติชน. หน้า 7.
- วิภาวีนี้ คำมาเรือน. (2550). **ก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 ในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเวียดนาม**. ภาคนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการระหว่างประเทศและการทูต, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์. (2557). **ข้อมูลการค้าระหว่างประเทศ**. วันที่เข้าถึง 25 ธันวาคม 2557, เข้าถึงได้จาก http://www.ops3.moc.go.th/infor/MenuComTH/trade_sum/report.aspx

ศูนย์อินโดจีนศึกษา วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา. (2551).

ข้อมูลพื้นฐานสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม. ชลบุรี: ศูนย์อินโดจีนศึกษา วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สถานกงสุลใหญ่ ณ นครโฮจิมินห์. (2555). **ความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม.** วันที่ค้นข้อมูล 22 ธันวาคม 2557, เข้าถึงได้จาก <http://www.thaiembassy.org/hochiminh/th/relation>

สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน. (2549). **ยุทธศาสตร์พัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเวียดนาม ปี พ.ศ. 2555-2559.** ม.ป.ท.

สำนักข่าวแห่งชาติ กรมประชาสัมพันธ์. (2555). **รมต.ต่างประเทศเวียดนามรับฟังคำแนะนำจากนายกรัฐมนตรีน ในการพัฒนาความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม.** วันที่เข้าถึง 25 ธันวาคม 2557, เข้าถึงได้จาก http://nntworld.prd.go.th/view.php?m_newsid=255502060330&tb=N255502&return=ok&news_headline=%22%C3%1%B5.%B5%E8%D2%A7%B%C3%D0%E0%B7%C8%E0%C7%D5%C2%B4%B9%D2%C1%C3%D1%BA%BF%D1%A7%A4%D3%E1%B9%D0%B9%D3%A8%D2%A1%B9%D2%C2%A1%C3%D1%B0%C1%B9%B5%C3%D5%20%E3%B9%A1%D2%C3%BE%D1%B2%B9%D2%A4%C7%D2%C1%CA%D1%C1%BE%D1%B9%B8%EC%E4%B7%C2-%E0%C7%D5%C2%B4%B9%D2%C1%22

สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2555). **การประชุมคณะรัฐมนตรีร่วมอย่างไม่เป็นทางการไทย-เวียดนาม ครั้งที่ 2.** วันที่เข้าถึง 25 ธันวาคม 2557, เข้าถึงได้จาก http://www.bic.moe.go.th/newth/index.php?option=com_k2&view=item&id=2460:2013-10-14-23-08-53&Itemid=269

สุนีรัตน์ บัวนำพร. (2547). **การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศไทยและเวียดนาม.** สารนิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- Thanh, Ha Huy. (1996). Thailand's trade with and direct investment in Vietnam ใน **ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและเวียดนามในทศวรรษปัจจุบันและสู่ทางความร่วมมือในอนาคต**. (115-122). กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ.
- Voice TV. (2556). 'ยิ่งลักษณ์' ต้อนรับเลขาฯ พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม. วันที่เข้าถึง 22 ธันวาคม 2557, เข้าถึงได้จาก <http://news.voicetv.co.th/thailand/73579.html>

ภาษาเวียดนาม

- Bộ Ngoại Giao CHXHCN Việt Nam (2012), *Thông tin cơ bản về Thái Lan và quan hệ Việt Nam*, Truy cập 22 tháng 11 năm 2014, từ http://www.mofa.gov.vn/vi/cn_vakv/ca_tbd/nr040819104152/ns070801102436/view
- Lê Văn Lương. (2001). Việt Nam và Thái Lan : tiến tới mỗi quan hệ đối tác ổn định, lâu dài trong thế kỷ 21, *Nghiên cứu Quốc Tế*, 3 (40).
- Phạm Quang Minh, (2012), *Chính sách đối ngoại đổi mới của Việt Nam năm 1986 -2010*. Hà nội: NXB Thế giới.
- Nguyễn Thị Hoàn. (2005). Vài nét về quan hệ Việt Nam – Thái Lan những năm đầu thế kỷXXI, *Nghiên cứu Đông Nam Á*, 1, 3-9.
- Trung tâm Tư liệu và Dịch vụ Thống kê - Tổng Cục Thống kê. (2013). *Tình hình kinh tế - xã hội năm 2013*. Truy cập 22 tháng 8 năm 2014, từ <http://gso.gov.vn/default.aspx?tabid=621&ItemID=13843>
- Trung tâm Tư liệu và Dịch vụ Thống kê - Tổng Cục Thống kê. (2010). *Tình hình kinh tế- xã hội năm 2010*. Truy cập 22 tháng 9 năm 2014, từ <http://gso.gov.vn/default.aspx?tabid=621&ItemID=10835>

- Trung tâm Tư liệu và Dịch vụ Thống kê - Tổng Cục Thống kê. (2009). *Tình hình kinh tế-xã hội năm 2009*. Truy cập 22 tháng 11 năm 2014, từ <http://gso.gov.vn/default.aspx?tabid=621&ItemID=9458>
- Hoàng Khắc Nam. (2007). *Quan hệ Việt Nam-Thái Lan 1976-2000*. Hà Nội: NXB Đại học Quốc gia, Hà Nội.

ภาษาอังกฤษ

- General Statistics Office Of Vietnam. (2006). **Foreign direct investment projects**, licensed in 2006, by main counterparts, Retrieved 5 November 2014, from http://www.gso.gov.vn/default_en.aspx?tabid=471&idmid=3&ItemID=6224
- _____. (2008). **Foreign direct investment projects**, licensed in 2008, by main counterparts, Retrieved 5 November 2014, from http://www.gso.gov.vn/default_en.aspx?tabid=471&idmid=3&ItemID=8705
- _____. (2011). **Foreign direct investment projects**, licensed in 2011, by main counterparts, Retrieved 5 November 2014, from http://www.gso.gov.vn/default_en.aspx?tabid=471&idmid=3&ItemID=13116
- _____. (2012). **Foreign direct investment projects**, licensed in 2012, by main counterparts, Retrieved 8 November 2014, from http://www.gso.gov.vn/default_en.aspx?tabid=471&idmid=3&ItemID=14363
- Nathan, M. (1999). *Vietnam: Is Globalization a Friend of a Foe?*, *Southeast Asian Affairs 1999*. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.
- Vietnam new (2000, 11 May), *PM khai laud work of Thai business community*, p.1.
- World Bank. (2013). **World development indicators**. Retrieved 21 November 2014, from <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>